

SVENSK MILITÄR UNDER FN-FLAGG

Av kapten KNUT ÅKERMAN

ATT SVENSK trupp vistas på främmande mark är i och för sig inte något nytt i vår historia. I framför allt tre avseenden skiljer sig emellertid dagens svenska utlandstrupper från gångna tiders. För det första är huvuduppgiften att vara en fredsbevarande faktor, vilket man knappast kan påstå att Gustav II Adolfs och Karl XII:s härar var i nämnvärd grad och för det andra har verksamhetsområdena för dessa trupper förlagts till platser, som normalt sett ligger långt utanför vår intressesfär. Den tredje viktiga skillnaden ligger i att dagens svenska soldater i utlandet inte är underställda nationella svenska myndigheter utan en internationell organisation — Förenta Nationerna.

Från en blygsam inledning sommaren 1948, då greve Folke Bernadotte i spetsen för bl. a. ett tiotal svenska observatörer började sin verksamhet i Palestina, har omfattningen av de svenska bidragen till FN i form av militär personal ökat i takt med de efter hand uppkomna krissituationerna runt om i världen. Till en början krävdes i stort endast observatörer — Kashmir 1950 och Korea 1953 — men efter Suezkrisen

hösten 1956 blev det aktuellt att även ställa rena truppförband till förfogande. Som följd härav uppsattes en bataljon för tjänstgöring i Gazaområdet med början i oktober 1956. Här bör man kanske tillfoga, att svensk trupp debuterade i internationella sammanhang redan 1935, då en bataljon ställdes till Nationernas Förbunds förfogande med uppgift att svara för ordningens upprätthållande under folkomröstningen i Saar.

Sista halvåret 1958 var det dags att sända folk till Libanon — främst observatörer och viss flygpersonal — och sommaren 1960 kom så turen till Kongo, det hittills mest krävande företaget omfattande såväl en bataljon som observatörer, tekniker, tolkar, helikopterförare m. fl.

Vid årsskiftet 1960–61 hade i runt tal 6 000 svenskar tjänstgjort i militära FN-sammanhang, våra pågående åtaganden inräknade. Fördelningen av personalen framgår av nedanstående tabeller. Slutsumman kommer att stiga till över 7 000 under första halvåret 1961 när avlösning skett av observatörer m. fl., Gazabataljonen i början av april samt Kongobataljonen i juni.

Bataljoner

Bataljon nr	Antal man	Plats m. m.
I-VII	3 475	Gaza
VIII	661	Gaza, senare överförd till Kongo
IX	661	Gaza till april 1961
X	540	Kongo till juni 1961
XI	654	Till Gaza i april 1961
XII	540	Till Kongo i juni 1961
	<u>6 531</u>	(preliminärt)

Observatörer, tekniker, tolkar, flygpersonal m. fl.

Plats	Årsskiftet 1960-61	Hittills har tjänstgjort
Kashmir	3	17
Korea	12	561
Libanon	—	83
Palestina	16	66
Grekland	—	3
Egypten	1	1
Kongo	<u>124</u>	<u>152</u>
	156	883

FN-tjänstgöringen sker helt på frivillighetens grund. Även om det är många poster som skall besättas har strömmen av anmälningar hittills varit så stor att urval kunnat ske, vilket i sin tur kommit kvaliteten tillgodo. Det är endast i fråga om vissa specialistbefattningar, t. ex. helikopterförare, som det varit svårare att fylla luckorna.

Det är inga småsummor som hela denna apparat kostar. Traktamenten, löner samt kostnader för utrustning och resor belöper sig en-

bart för observatörerna i Kashmir, Korea och Palestina till drygt 2 miljoner kronor per år och då är ändock inte inräknade kostnader för kost och logi i Korea, vilka bestridas av USA. Att hålla en bataljon i Gaza eller Kongo är heller inte någon billig affär — kostnaderna för en bataljon går i runt tal löst på cirka 13 miljoner kronor per år.

När det gäller bestridandet av kostnader går det i princip till på så sätt att FN direkt betalar traktamenten och resor medan Sverige förskotterar övriga utgifter, till exempel för månadslöner och utrustning. Dessa svenska utlägg återbetalas efter hand av FN.

När våra första bataljoner skulle sändas ut till Gaza och Kongo var största skyndsamhet påkallad. För att man framdeles skall kunna tillgodose detta snabbhetskrav uppdrog försvarsministern i augusti 1960 åt ÖB att utreda vilka åtgärder som erfordras för inrättande av en särskild beredskapsstyrka för tjänst åt FN.

I sin utredning framhåller ÖB att eftersom beredskapsstyrkan enligt Kungl. Maj:ts direktiv bör komma till stånd inom ramen för krigsmaktens kontinuerliga verksamhet och således syfta långt fram i tiden, har det förhållandet, att vårt land för närvarande håller en kontingent om två bataljoner, en flygstyrka m. m. för tjänst åt FN, icke varit utgångsvärde för utredningen. Det bedömes, bl. a. med hänsyn till den begränsade tillgången på befäl och specialister, inte vara möjligt att rekrytera

personal till en beredskapsstyrka om samtidigt en kontingent befinner sig i vardera Gaza och Kongo. Även om en sådan rekrytering vore möjlig, anses dock inte krigsmakten kunna avstå från personal — främst aktivt befäl — för så många förband samtidigt.

ÖB:s förslag till beredskapsstyrkans omfattning m. m. är i stora drag följande:

En *armédel* om högst två FN-bataljoner med en total personalstyrka om cirka 1 000 man, varav 60 aktiva befäl.

En *marindel* om högst tre fartygsbesättningar och tre hamnkommandoförband med en total personalstyrka om cirka 210 man, därav ungefär 12 aktiva. Av fartyg bör högst tre minsvepare av typ M 51 kunna ställas till förfogande om det utrikespolitiska läget så medger.

En *flygdel* om högst personal för en transportgrupp, en sambands- och en helikopterdivision med en total personalstyrka om högst 140 man, varav 10–20 aktiva. Inga svenska flygplan avses ingå i styrkan, eftersom tillgången på för FN-tjänst lämpliga flygplantyper i Sverige är liten.

Rekryteringen avses ske på frivillig väg och i första hand bland värnpliktiga, som just avslutat sin första tjänstgöring samt värnpliktigt och reservanställt befäl. Kontraktstiden bör vara ett år och under denna tid skall personalen vara beredd att med 5–6 dagars varsel inställa sig för 6 månaders tjänst utomlands. Av-

transport beräknas kunna ske med förtrupp 6 dagar och med huvuddelen av styrkan 8 dagar efter det statsmakterna beslutat om dess insättande. Samtlig personal föreslås åläggas 2–3 veckors kompletterande utbildning utöver den ordinarie tjänstgöringsskyldigheten.

På den ekonomiska sidan föreslås dels bibehållande av nuvarande förmåner vid tjänst åt FN, dels ett skattefritt beredskapsarvode om 75 kronor per månad som kompensation för inskränkt personlig rörelsefrihet i avvaktan på eventuell utlandstjänst.

De preliminära kostnaderna för att uppsätta den föreslagna beredskapsstyrkan utgörs dels av engångskostnader om cirka 8 miljoner kronor, av vilket belopp huvuddelen är avsett för utrustning, dock icke fartyg, dels av årliga kostnader om cirka 3,5 miljoner kronor. Det sistnämnda beloppet avser ett läge, då styrkan inte är insatt och går i huvudsak åt till beredskapsarvoden samt löner, resor och traktamenten under utbildningen.

Vad tidsförhållandena beträffar beräknas, med hänsyn till nuvarande engagement i Gaza och Kongo, beredskapsstyrkorna ur armén och flygvapnet icke kunna vara organiserade med sina första delar förrän tidigast 1/4 1962 medan marinens bidrag beräknas vara klart fr. o. m. hösten 1961, allt under förutsättning att beslut fattas under pågående vårriksdag. Enligt uttalande av försvarsministern i samband med

det nordiska försvarsministermötet i Köpenhamn är en proposition i ärendet att vänta i april detta år.

De militära bidragen till FN medför tyvärr vissa nackdelar för krigsmakten i övrigt. Som exempel kan nämnas att antalet aktiva armébefäl i utlandstjänst nu uppgår till ungefär 120 varav hälften officerare. Detta bör jämföras med medelantalet instruktörer per infanteriregemente — i dagens läge 80–90. Antalet i utlandet tjänstgörande motsvarar alltså instruktörstillgången för ungefär ett och ett halvt infanteriregemente. Den på så sätt uppkomna befälsbristen påverkar fredsutbildningen och därmed på längre sikt också fältförbandens kvalitet i negativ riktning. En annan avigsida med FN-åtagandena är att man måste tillgripa materiel ur mobiliseringsförråden, varigenom krigs-

ganisation och mobiliseringsberedskap försvagas.

Men det finns även poster att anteckna på plussidan. Med de ökade möjligheterna att få tjänstgöra utomlands har ett nytt stimulerande element förts in i den ibland ganska grå militära vardagen. För den enskilde, befäl som menig, leder tjänstgöringen under FN-flaggan till länder och händelser, som man annars sannolikt inte skulle få tillfälle att uppleva. Förbättrade språkkunskaper, vidgad kännedom om andra folks levnadsförhållanden samt ökad förmåga att bemästra kritiska och främmande situationer med eller utan vapen i hand är värdefulla ting för den fortsatta verksamheten, vare sig denna är förlagd till den militära eller den civila sektorn.